

En el *DAG.*: «*encaterinat* (Vic): encaprichado, enamorado: *està tot encaterinat* amb tal cosa»; i el *DBal.*: «encapricharse, apasionarse, entusiasmarse por una persona, enamoriscarse», *estar encaterinat per* «amar con pasión a una persona, estar --- pegado a las faldas de una mujer ---». *AlcM* reconeix que és un mot estrany a les Illes i P. Val., i es deixa desviar per un empordanès eixerit que atribuint al mot el sentit de «preocupar; donar què pensar de manera amoïnosa» suposa que vingui del vulgarisme rústic *enquetiar* per *inquiatar*. Prenent-se seriosament aquesta «etimologia» posa aquella acc. com a encapçalament de l'article, seguit de la construcció neologista de Miquel Llor.

Però en els parlars romànics veïns no hi ha tal cosa sinó construccions sobretot reflexives, mal que sigui amb significats més aviat més pejoratius que el català: prov. i roerg. *s'encatarinà* «boire un peu trop, en parlant des femmes» (*TdF*), que Vayssier localitza també a Vilafranca de Roergue (amb el canvi local de *a'* en *o*), Caussade (prop de Montalbà, T.-e-G.) *catu rinat* «ensorcelé», bearnès d'Aspa *encatalinà-s* «se mettre en grande colère» (Lespy-R.), bearn. «plaisant», id. «se souler», Lavedà *encatalinà* «bobiner, tromper» (*desencatalinà-s* «se dégoûdir, se secouer; se dévoyer») (Palay). Ja veu Mistral que això deriva del nom de dona *Catarina*, i ens cita d'un felibre provençal un bocí de diàleg on un capellà anomena així una dona ensofradeta que el convida a enviar-se'n una mica més: «a ta santà, curat! —Bon bèn, *Catarino!*» (*TdF*).

Sobre el mot català va opinar Tallgren (*Glanures. NphMgn.*, 1912, 172-3) que seria pròpiament *enquitranat*, deriv. de *quitrà*, idea que li rebutjava Wartburg (*FEW* II, 514a, n. 2) perquè en català no es diu **catrà* amb *ca-* (it. *catrame*, oc. dial. *catran*) sinó amb *qui-*. No és aquesta la raó important, com sigui que *enquitranat* podia canviar-se en **encatrinat*, *-terinat*, per una fàcil alteració fonètica; sinó la pista que assenyalen les formes occitanes, de les quals pogué tenir el mateix Wartburg alguna reminiscència. En tot cas ell mateix en un altre article (p. 504a, § 4; cf. 504b, § 5) ens forneix proves dels usos figurats del NP *Catbarina*: Castres *catarinèlo* i lldg. *catarino* 'hipòcrita', fr. centr. *catherinette* «sainte-nitouche» (a Loches, Indre-et-L.); car Sta. Caterina és recordada generalment com a patrona de les verges, d'on fàcilment es passa a la idea d'«innocenteta» i «noieta de poc seny». Des d'ací les possibilitats s'esbadien, però en tot cas el fet és que es passa pertot a una sèrie d'idees més o menys indulgentment pejoratives. En català també aquest nom de dona va donar lloc des d'antic a generalitzacions iròniques: recordem les cobles amoroses de «*Les Caterines*» de Joan Escrivà (c. 1500): «*Les Caterines / semblen regines / ---*» (MilàF, *O. Cat. Gili*, p. 117).

L'evolució ha estat més aviat atenuada en els parlars castellans, on apareix amb terminació un poc desfigurada, en molts llocs, incloent-hi tot el grup de hisp-am. *cata*, *catalnica*, *catita*, cast. *coturra*, *cotorra* (vegeu aquest article del DCEC), partint-hi de la no-

ció bàsica de 'garlaire', 'parlera'; però també ha de ser en el fons això el mexicà *catrín* «petímetre», comparat per ridiculitzar-lo amb una mosseta tarambana i empolainada, del qual justament es deriva allí mateix un mexicà *encatrinarse* «vestirse como un catrín, ponerse catrín» (Santamaría, *Dicc. de Mejianismos*); al costat d'això hem de posar l'eiv. *encotrinar* «emperifollarse» (PzCabr.), 'adornar excessivament' (*AlcM*), amb el qual s'ha refregat (com ens mostra *-co-*) el verb *encortinar* 'adornar una sala', etc.

D'altra banda pel sufix tenim ací contacte amb el fr. comú *catin* f. «femme de mauvaises moeurs» —amb judici més sever— [S. xvi, Marot], mentre que en els parlars francesos del Centre i de l'Oest el mateix mot i personatge s'agafa per un costat que no crema, i vol dir simplement «poupée» (Bloch).

En fi els italians del Sud hi posen de relleu només la beneiteria o lleugeresa de la noia, que els castellans qualificarien de «casquivana» o «descocada»: car en el gergo palermità *guastàresi 'a catarina* es defineix «uscir pazzo», «dar di volta il cervello, perdere la testa», d'on després sic. *catarina* «febbre lenta e leggera» i «bastone da capraio». M.-L. Wagner hi vol veure una aplicació deguda a la roda en què botxinejaren la santa màrtir (VKR IV, 183); per més que Krüger (VKR v, 282) miri de recolzar la idea del seu col·laborador en noms d'eines en forma de roda, que duen noms com *caterina* en certs parlars portuguesos, castellans i fins catalans, és escarrassar-se amb una marrada massa llarga voler anar a parar a tants i tan variats descabdellaments semàntics pel conducte de la noció de 'rodar-li el cap', 'persona a qui el cap dóna voltes'.

DERIV.: *Encaterinat. Encaterinament. Desencaterinar.*

Encatjar, V. quiet (QUEDAR) *Encatjada, encatjar*, V. catifa *Encativador, encativar*, V. captiu (CAPTAR)

Encatxar, encatx, mall., men. (no hi ha proves que sigui or.), pertanyen al grup tractat ací s. v. ACATXAR i CATX, però no és improbable que en part o sobretot vagin néixer d'una evolució fonètica mossàrab de INCAST(R)ARE (l'ètimon d'ENCASTAR), amb el tractament fonètic mossàrab estudiat en diversos articles del DCEC (*cenacho, engarzar, jaguarzo, zurriaga* i altres); cf. *enclatxar* (ESCLETXA).

Encatxojar, V. *encarxojar* (CARXOFA) *Encauada, encauament, encauar, -auat*, V. *cau* (CAVAR)

Encauç, encauçar, V. *encalçar* (CALÇ 'taló')

Encaudat, potser una mena de moneda antiga, amb un petit sortint comparat a una *cua* (ll. *cauda*)?

ENCAUMA, pres del gr. ἔγκαιμα 'cremada', 'mena d'úlcer a l'ull', derivat d'ἐγκαλω 'jo cremo o encenc dins' quelcom, i aquest de *xalew* 'cremo'. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

Encaure, V. *caure* *Encausar*, V. *causa* (COSA)

Encàustic, V. *càustic* *Encautar*, V. *caut(e)* *Enca-*